

La Costera-La Canal-La Vall d'Albaida

La història amagada Mariano González

PERALES IBORRA

Imatge del monument a Josep de Ribera en Xàtiva. En la foto de baix, «Martirio de San Felipe», obra que se conserva al Museu del Prado.

LA TOMBA PERDUDA DE RIBERA

L'autor de l'article lamenta la inexistència d'un soterrament concret i identificable del pintor universal nascut a Xàtiva. En l'església napolitana on va ser inhumat la seua petjada s'ignora totalment i les obres dels segles XIX i XX, amb trasllat de materials, fan pràcticament impossible una possible localització.

L A primers del segle XVI vivien a Xàtiva tres caps de família de cognom Ribera, els quals, allarg dels cent anys següents, van deixar més d'una cinquantena de descendents masculins transmissors del cognom. En gran part eren llauradors del barri de Sant Pere, on se'n conserva memòria per haver donat nom, des de molt antic, al carrer dels Riberes, així, en plural, com altres llinatges del barri van deixar el seu record en la toponímia urbana dels voltants: els Belloch, els Bru, els Abril, els Bosch o els Enriques. A banda dels Ribera d'ofici llauradors, tenim constància d'altres que van ser pedrapiquers, entre ells **Joan Ribera**, autor de l'Almodí en 1545, **Pere Ribera**, forner, que vivia pel 1571, un notari de nom **Mateu Ribera**, actiu cap a 1600, i **Tomàs Ribera**, sombrerer, en 1646.

En 1588, no lluny de la plaça de les Cols i del carrer de la Corretgeria, es va domiciliar **Simó Ribera**,

sabater natural de Russafa, probablement sense vincles familiars amb els altres caps de família del mateix cognom, perquè en cap moment el trobem relacionat amb els llauradors Ribera de Xàtiva de tota la vida, sinó amb persones dedicades a la manufactura de la pell, els blanquers, com és lògic pel seu ofici, i de manera ocasional amb argenters per raó de veinatge, perquè, a les darreries del XVI, alguns platers ja havien traslladat els seus obradors des del carrer de l'Argenteria al de la Corretgeria. No és impossible, encara que gens fàcil, identificar la casa natalícia de Ribera. Potser un dia ens anirem a dedicar-li el temps necessari.

Simó Ribera va viure cinquanta cinc anys en Xàtiva, on es va casar en tres ocasions. Primer, amb **Margarita Cucó**, filla de **Pere Cucó**, que era un llaurador emparentat amb argenters i blanquers. Amb ella va tindre els únics fills coneguts: **Vicent Miquel**, **Joan Josep de Ribera**, el pintor, i **Joan**. Els tres ger-

mans Ribera van emigrar ben joves al Regne de Nàpols sense deixar descendència ací. El 1597 es va tornar a casar amb **Anna Ferrandis**, de la que no ens consta que tinguera fills i, finalment, el 1602, es

va casar amb **Margarita Selleres**, cunyada d'altre sabater, **Lluc Ricart**, de la qual tampoc va tenir fills. Simó Ribera va assolir una excel·lent reputació com a menestral: tenia per clients a cavallers i

doctors en lleis, bones relacions amb altres components del gremi de sabaters i amb els seus veïns, com ara: l'acabalat mercader mallorquí **Pere Alemany**, i sobre tot el sastre **Jeroni Colomer**, parent dels Borja. En 1611 va ser convocat pels jurats, junt a altres cinquanta caps de família, "omnes proceres", —és a dir, tots persones notables de la societat local— al consell general de la ciutat per tal d'aprovar un préstec de 10.000 lliures per avituallar de carn la població, el que vol dir que en el municipi era un membre destacat i ben considerat. En morir el 1643, va deixar 80 lliures per a misses i funeràries, quantitat prou crescuda, indicadora d'una posició econòmica sanejada.

Pel que fa al seu fill universal, Josep de Ribera, el pintor que havia triomfat en Itàlia i era protegit pel virrei, mai es va tornar a saber res en Xàtiva. És molt coneguda la resposta que li va donar al valencià **Josep Martínez** que el va visitar el 1625, i aquest li preguntà per què no retornava a la seua terra, i Ribera li va dir que li agradaria però que l'experiència li deia que Espanya era "madre piadosa de forasteros y crudelísima madrastra de los propios naturales", i va tancar la seua resposta amb el refrany tan valencià "qui estiga bé, que no es menege."

► **Cap lloc concret.** Com és conegut, Ribera es va casar amb una napolitana i tingué una filla que anys després va ser raptada per l'infant bastard **Juan José de Àustria**, episodi fosc que, a dir d'alguns, va fer emmalaltir al pintor fins conduir-lo a la mort, però a nosaltres ens sembla exagerada tal relació causa-efecte. On volia arribar era a la mort de Josep de Ribera, als 61 anys, i a la seua disposició testamentària de ser soterrat en l'església de Santa Maria del Parto del barri napolità de la Mergellina, situada en una elevació natural del terreny, cara al Vesuvi, la ciutat i la mar. Si un viatger curiós actual, abans de visitar Nàpols, vol assabentar-se d'on està sepultat Ribera, buscarà inútilment en les guies turístiques de les editorials més conegudes i millor fornides de milers de dades. Igual resultat obtindrà en les que puga adquirir en la ciutat italiana, o en les consultes fetes en persona en l'Ufficio di turismo. I si de cas el viatger curiós demana informació sobre l'església de Santa Maria del Parto com un dels monuments a visitar, li diran que en ella està soterrat el poeta renaixentista **Jacopo Sannazaro**, i no més, perquè, llevat del món acadèmic, per als napolitans, Ribera no és un personatge de re-